

ΟΥΤΟΠΙΑ

Τριμηνιαία Έκδοση Θεωρίας και Πολιτισμού, Καλλιδρομίου 89 και Τσαμαδού, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 36.07.742, Φαξ: 210 38.36.658, www.u-topia.gr

ΥΤΟΡΙΑ

A three-monthly Review of Theory and Culture, Editor: E.I. Bitsakis
Kallidromiou 89, 106 80 Athens, Greece,
Tel.: 210 36.07.742, Fax: 210 38.36.658, www.u-topia.gr

Εκδότης: Ευτύχης Μπιτσάκης

Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ

Κεντρική διάθεση: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΠΟΣ

Πλαπούτα 2 & Καλλιδρομίου, 114 73 Αθήνα, Τηλ.: 210 32.21.580, Φαξ: 210 32.11.246

Συντακτική Επιτροπή

Βασίλης Αλεξίου, Χρίστος Αλεξίου, Λεωνίδας Βατικιώτης, Θανάσης Γκιούρας, Χρήστος Δερμεντζόπουλος, Δημήτρης Δημητούλης, Μάκης Ζέρβας, Αντρέας Θεοφίλου, Έκτωρ Κακναβάτος†, Τιτίκα Καραβία, Ερατοσθένης Καψωμένος, Κατερίνα Κέη†, Μαρία Κοκκίνου, Λαοκρατία Λάκκα, Γιώργος Μανιάτης, Κατερίνα Μάτσα, Δημήτρης Μπελαντής, Ευτύχης Μπιτσάκης, Ηρακλής Οικονόμου, Αντρέας Παγουλάτος†, Αποστόλης Παλιούρας, Νίκος Παπαδάτος, Πέτρος Παπακωνσταντίνου, Δημήτρης Σαραφινός, Μάνος Σπυριδάκης, Γιώργος Σταμάτης, Σταύρος Σταυριδής, Παναγιώτης Σωτήρης, Αλέξανδρος Χρύσης.

Τακτικοί Συνεργάτες

Χρίστος Γεωργίου, Γιάννης Δάλλας, Μανώλης Δαφέρμος, Γιώργος Διζικιρίκης†, Σόνια Ιλίνσκαγια, Γιάννης Κουζής, Στάθης Κουβελάκης, Κώστας Λαπαβίτσας, Γιώργος Λιερός, Γιώργος Λιοδάκης, Σταύρος Μαυρουδέας, Θόδωρος Μεγαλοοικονόμου, Βασίλης Μηνιακάκης, Χρυσούλα Μητσοπούλου, Παναγιώτης Νούτσος, Ευαγγελή Ντάτση, Κώστας Παλούκης, Ευτύχης Παπαδοπετρούκης, Δημήτρης Πατέλης, Σάββας Πατσαλίδης, Περικλής Παυλίδης, Γιώργος Παυλόπουλος, Γιάννης Πλάγγεσης, Ελένη Πορτάλιου, Δημήτρης Ρόκος, Νίκος Ταμπάκης, Δημήτρης Τζωρτζόπουλος, Πάνος Τότσικας, Γιώργος Τριμπέτης, Βασίλης Φούσκας, Λένα Χαράλαμποπούλου.

Επιμέλεια και διόρθωση δοκιμίων: Θάνος Μοσχούδης

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση: Εκδόσεις Τόπος, τηλ.: 210 82.22.835

Εκτύπωση: Προσχέδιο

Για τους συνεργάτες της Ουτοπίας

Τα κείμενα που δημοσιεύονται εκφράζουν τις απόψεις του συγγραφέα. Η Συντακτική Επιτροπή ευθύνεται για την επιλογή τους. Κάθε κείμενο κρίνεται από δύο ειδικούς, μέλη ή μη της Συντακτικής Επιτροπής. Σε περίπτωση διαφωνίας, το κείμενο δίδεται σε τρίτο κριτή. Τα προς κρίση από τη Συντακτική Επιτροπή κείμενα αποστέλλονται σε ηλεκτρονική μορφή σε αρχείο Word στη διεύθυνση, info@u-topia.gr. Το σύνολο των λέξεων των συμβολών πρέπει να είναι έως 6.000, της βιβλιογραφίας συμπεριλαμβανομένης, σε γραμματοσειρά Times New Roman και σε διάστιχο 1,5 ίντσας. Ακολουθείται το σύστημα Harvard. Για περισσότερες οδηγίες, βλ. στην ως άνω ιστοσελίδα.

Τιμή τεύχους :11 ευρώ. Ετήσια συνδρομή εσωτερικού: 40 ευρώ. Φοιτητές: 30 ευρώ. Οργανισμοί: 100 ευρώ. Ετήσια συνδρομή εξωτερικού: ΕΥΡΩΠΗ 80 ευρώ - ΗΠΑ 95 ευρώ. Οργανισμοί εξωτερικού: 130 ευρώ.

Συνδρομές: ALPHA BANK, 128002320002920 (ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.)

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, 151/470821-09 (ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.)

Αριθμός τεύχους: 123, Οκτώβριος-Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2017

ISSN: 1105-9141

Εικόνα εξωφύλλου και οπισθοφύλλου: Απο την σειρά ντοκιμαντέρ της ΕΡΤ «Ημερολόγια Εργασίας», 2010, σε σκηνοθεσία Π. Α. Θωμαΐδη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 7 Σημείωμα της σύνταξης

ΕΠΙ ΤΟΝ ΤΥΠΟΝ

- 7 Αποχαιρετισμός στα όπλα... not!
Ηρακλής Οικονόμου
- 10 Πλειστηριασμοί: Καμιά ελπίδα για τους μελλοθάνατους-υπερχρεωμένους πολίτες
Αποστόλης Παλιούρας
- 15 Οι εορτασμοί της Οκτωβριανής Επανάστασης στην Ελλάδα το 2017
Δημήτρης Μπελαντής

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΚΤΩΒΡΙΑΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (ΜΕΡΟΣ Β')

- 21 Ο Κομμουνισμός επιστρέφει στους φιλοσόφους
Claude Morilhat
- 33 Μαρξιστικός «Ουμανισμός» και Σοσιαλιστική «Δημοκρατία»
Μικαέλ Λεβί
- 43 Το μέλλον της λαϊκής εξουσίας στην Κούβα
Δημήτρης Καλτσώνης
- 59 Η σοβιετική επιστήμη υπό την πίεση της ιδεολογίας
Murad Akhundov
- 67 Το Επαναστατικό Αναρχικό Κίνημα στην Ουκρανία
Η εποποιία του Νέστορα Μαχνό
Christophe Chiclet
- 75 Η πάλη του Λένιν ενάντια στην Προλετκούλτ
Παναγιώτης Μανιάτης
- 83 Η ρωσική στρατιωτική ισχύς και τα κουλουβάχατα της ιστορίας
Ηρακλής Οικονόμου
- 89 «Η τέχνη μέσα στη ζωή» – Η παρέμβαση του Μπόρις Αρβατόβ
Χρυσούλα Μητσοπούλου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΙΚΡΟ Α ΦΙΕΡΩΜΑ : ΡΟΖΑ ΛΟΥΞΕΜΠΟΥΡΓΚ

- 111 Ρόζα Λούξεμπουργκ/Χρονολόγιο
Κώστας Θ. Καλφόπουλος
- 113 Σημείωμα των επιμελητών
Γιώργος Στεφανίδης – Θοδωρής Βελισσάρης
- 115 Η Ρωσική τραγωδία
Ρόζα Λούξεμπουργκ
- 123 Η κοινωνικοποίηση της κοινωνίας (γερμανικός μπολσεβικισμός)
Ρόζα Λούξεμπουργκ
- 127 Ομιλίες στο συνέδριο της Στουτγκάρδης (Οκτώβριος 1898)
Ρόζα Λούξεμπουργκ
- 133 Η Ρόζα Λούξεμπουργκ και το κόμμα
Κρις Κατρόουν

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ – ΙΔΕΕΣ

- 151 Κριτική παρουσίαση του βιβλίου του Γιώργου Λιερού «Κοινά, κοινότητες, κοινοκτημοσύνη, κομμουνισμός», Αθήνα 2016, Εκδόσεις των Συναδέλφων Δημήτρης Μπελαντής
- 161 Όσβαλντ Σπένγκλερ: Η παρακμή της Δύσης
Η αντεπανάσταση στη δυτικοευρωπαϊκή ιδεολογία
Γιώργος Λιερός
- 175 Θρησκευτικά και σημαία στα σχολεία
Λένα Χαραλαμποπούλου
- 181 Ο Υμηττός πάλι σε κίνδυνο!
Πάνος Τότσικας

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

- 189 Γιάννης Χλιουνάκης, Ικάρια Πτήση (χρονικό της Ρωσικής Επανάστασης)
Λένα Χαραλαμποπούλου
- 191 Αλίκη Λαβράνου, Γνώση, πίστη και πολιτική-Κριτική της υποκειμενικότητας και θεμελίωση της πολιτικής στον Χέγκελ της περιόδου της Ιένας Θανάσης Γκιούρας
- 196 Γιάννης Πλάγγεσης, Φιλοσοφία, Κοινωνική Κριτική και Ιδεολογία
Γιώργος Μωραΐτης

Δεύτερο τεύχος για την Οκτωβριανή Επανάσταση! Επιθυμία της Συντακτικής Επιτροπής και ανταπόκριση από την πλευρά των συνεργατών, τους οποίους ευχαριστούμε.

Στο προηγούμενο τεύχος της *Ουτοπίας* ασχοληθήκαμε με το άνοιγμα της Ρωσίας στη Δύση και την επίδρασή του στον κύκλο των Ρώσων ριζοσπαστών, την ανάπτυξη, την οργάνωση και τη διαμάχη στο χώρο των κομμουνιστών με την νίκη της επανάστασης, τις διαμάχες των «αριστερών κομμουνιστών» με τον Λένιν, τις πρώτες δυσκολίες της επανάστασης, τον εμφύλιο πόλεμο και την ιμπεριαλιστική επέμβαση, τη νέα οικονομική πολιτική (ΝΕΠ), την υπεράσπιση της Κομμουνιστικής Διεθνούς από τον Λένιν, το πρόβλημα της δυαδικής εξουσίας, την πολιτιστική επανάσταση, την εκπαίδευση της εργατικής τάξης, κ.λπ.

Στο σημερινό τεύχος, ακολουθεί το δεύτερο αφιέρωμα στην επανάσταση του '17, όπου εκτός από τα κείμενα που αναφέρονται στα εσωτερικά προβλήματά της, επιχειρούμε να επισημάνουμε τις δυνατότητες, τις προοπτικές του μέλλοντος, επειδή η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και γενικότερα του «σοσιαλιστικού στρατοπέδου» δεν άφησε κάποιο μηδενικό ή και αρνητικό κατάλοιπο για την ανθρώπινη ιστορία. Για πρώτη φορά στην μακρά και οδυνηρή πορεία της ανθρωπότητας, ένας λαός κατόρθωσε να αντιμετωπίσει τους τυφλούς νόμους της Ιστορίας και να εγκαινιάσει μια νέα ιστορική περίοδο, όπου οι λαοί θα δρούσαν με βάση τις δυνατότητες του ιστορικού γίγνεσθαι, ως «ελεύθερα συνεταιρισμένοι παραγωγοί» (Μαρξ)

Στο σημερινό τεύχος: Ένα άρθρο του «σοβιετικού» (και νυν Ρώσου) πανεπιστημιακού Akhundon καταγράφει τις πιέσεις και τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε η σοβιετική επιστήμη από την κυρίαρχη πολιτική και ιδεολογία. Η ειλικρινής εικόνα που σκιαγραφεί ο συγγραφέας, είναι το αντίθετο του ιδεολογικού εξωραϊσμού της σοβιετικής επιστήμης, αλλά και προπαντός της άθλιας εικόνας που μεταφέρουν οι δυτικοί προπαγανδιστές. Μια σημαντική περίπτωση, καρπός των συνολικών αντιδράσεων που αντιμετώπιζε η νεαρή σοβιετική εξουσία, ήταν η περίπτωση των επαναστατικών αναρχικών κινήματων στην Ουκρανία, με αποκορύφωμα και την εποποιία του Νέστορα Μαχνό (Ch. Chiclet). Άλλο σημαντικό πρόβλημα το οποίο καταγράφει ο Π. Μανιάτης, ήταν η πάλη του Λένιν ενάντια στην Προλετακουλτ, μια πολιτιστική οργάνωση που είχε ιδρυθεί τον Σεπτέμβρη του 1917. Σε σχέση με τα προβλήματα της διαμόρφωσης και της ανάπτυξης της τέχνης, η Χρ. Μητσοπούλου αναλύει τη σημαντική παρέμβαση του Μπόρις Αρβατόβ.

Αυτά ως προς το παρελθόν... Τι μένει ως θετική κληρονομιά από την κατάρρευση, και ποιες δυνατότητες θα μπορούσε να προβλέψει κανείς για τη σημερινή Ρωσία;

Στόχος των δυτικών ιμπεριαλιστών ήταν, όπως είναι γνωστό, να πνίξουν τη σοβιετική εξουσία εν τη γενέσει της και αυτό, όχι μόνο με την προπαγάνδα, αλλά και με την άμεση στρατιωτική επέμβαση. Λευκοί αντιδραστικοί και ξένος στρατός πολέμησαν από κοινού εναντίον των μπολσεβίκων. Οι μπολσεβίκοι και η ενεργός συμμετοχή του λαού νίκησαν την αντεπανάσταση. Η επανάσταση άντεξε. Πως θα αντιμετώπιζε όμως, νέες απειλές με τελειότερα όπλα, ακόμα και με τις πυρηνικές βόμβες; Όπως αναλύει συγκεκριμένα ο Ηρ. Οικονόμου, οι σοβιετικοί αξιοποίησαν την υπάρχουσα τεχνολογία αλλά και μπροστά στην απειλή των πυρηνικών βομβαρδισμών κατασκεύασαν και αυτοί, για λόγους αμυντικούς, ένα επίφοβο πυρηνικό οπλοστάσιο. Αλλά και η σημερινή ρωσική ηγεσία είναι στόχος των ιμπεριαλιστών και προπαντός των ΗΠΑ. Αν ο βομβαρδισμός έχει μέχρι σήμερα αποφευχθεί, αυτό βασικά οφείλεται στην στρατιωτική ισχύ των δύο άλλων «μεγάλων» που προέκυψαν από την κατάρρευση του «σοσιαλιστικού στρατοπέδου», ως ιστορικά ανέκδοτη καπιταλιστική κοινωνία.

Και η Ιδεολογία; Ειδικά ο Μαρξισμός; Στη «μεταμοντέρνα», δηλαδή, στη σημερινή καπιταλιστική πραγματικότητα, αλλά και πριν από αυτήν, ο μαρξισμός και ειδικότερα ο διαλεκτικός υλισμός και η διαλεκτική της φύσης, παρουσιάζονται από τους ιδεολόγους του καπιταλισμού ως νεκρά κατάλοιπα ενός χυδαίου υλισμού. Γενικότερα, ως ιδεολογικές κατασκευές του Ένγκελς και του Λένιν, αρχικά, και των γραφειοκρατών φιλοσόφων στη συνέχεια. Σήμερα, σύμφωνα με τους μεταμοντέρνους, η φιλοσοφία, η ιστορία κ.λπ. είναι αυθαίρετες αφηγήσεις. Θάνατος λοιπόν των μεγάλων αφηγήσεων. Αλλά παρά την κατάρρευση, την απογοήτευση και σύγχυση, η μαρξιστική φιλοσοφία δεν είναι νεκρή. Αντίθετα, αξιοποιώντας την παράδοση, τα σημερινά δεδομένα, και την ιστορική πείρα, παρουσιάζει μια νέα άνθηση, παρά ίσως τους πολλαπλούς κλυδωνισμούς της, αλλά και τη σχετικά αρνητική επίδραση της παρακμής των πρώην σοσιαλιστικών χωρών. Όπως γράφει ο γάλλος φιλόσοφος Claude Morilhat στην *Pensée*, «Ο κομμουνισμός επιστρέφει στους φιλοσόφους» και παρά τα ιδεολογικά εμπόδια, μετά την απογοήτευση αλλά και μπροστά στην κρίση του καπιταλισμού, ο μαρξισμός έχει αρχίσει να ξεπερνά τα όρια των αστών φιλοσόφων. Τέλος, στο σημερινό τεύχος ο Δημήτρης Καλτσώνης, διερευνά συγκεκριμένα, με βάση την μαρξιστική αντίληψη της ιστορίας «το μέλλον της λαϊκής εξουσίας στην Κούβα».

Μικρό αφιέρωμα στην Ρόζα Λούξεμπουργκ: Η μεγάλη ανθρωποσφαγή του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, επέδρασε καταλυτικά στις συνειδήσεις των λαών της Ευρώπης. Αντιπολεμικές κινήσεις, ιδεολογικές αντιδράσεις, αντιπολεμική λογοτεχνία, ήταν η μία πλευρά της σχετικής αφύπνισης των λαών. Η άλλη ήταν τα κινήματα διαμαρτυρίας, οι εξεγέρσεις και οι επαναστάσεις που ξέσπασαν ως αντίδραση στην καπιταλιστική βαρβαρότητα. Η επανάσταση του λαού της Ρωσίας επέζησε. Η ουγγρική και βουλγαρική καταπνίχτηκαν. Η επανάσταση του γερμανικού προλεταριάτου άντεξε μια ολόκληρη περίοδο διαγωγών, φυλακίσεων και δολοφονιών. Τελικά υπέκυψε μπροστά στις δυνάμεις της αντίδρασης. Πνίγηκε στο αίμα. Αποκορύφωμα της αντεπανάστασης: ο Ναζισμός.

Οι κορυφίοι ηγέτες του γερμανικού προλεταριάτου Ρόζα Λούξεμπουργκ και Καρλ Λίμπνεχτ, οι δύο που αντιτάχθηκαν στον πόλεμο και στην προδοσία της Β' Διεθνούς, δολοφονήθηκαν τον Ιανουάριο του 1919. Συμπληρώνεται φέτος ένας αιώνας από την επανάσταση του Σπάρτακου και την δολοφονία των δύο ηγετών. Τα μέλη της διεθνούς ομάδας «Πλατύπους» γενναιόδωρα μας πρόσφεραν τα κείμενα του μικρού αφιερώματος στη Ρόζα Λούξεμπουργκ. Ευχαριστούμε θερμά τους Γιώργο Στεφανίδη, Θεοδωρή Βελισσάρη, Ισιδώρα Στανιμεράκη και Κρις Κατρόουν για τη συντροφική συνεισφορά τους.

Στο σημερινό τεύχος δημοσιεύουμε και άλλες μελέτες και βιβλιοκριτικές. Από έλλειψη χώρου δεν θα τις παρουσιάσουμε. Θα αναφερθούμε όμως στην ειδική περίπτωση της εικονογράφησης του τεύχους.

Τελευταία απεβίωσαν τέσσερις σημαντικοί διανοούμενοι-μαρξιστές όλοι «γαλλικής παιδείας». Οι Κώστας Βεργόπουλος, Σπύρος Ασδραχάς, Βασίλης Κρεμμυδάς και ο Ντίνος Γεωργούδης. Σχετικά με τον Σπύρο Ασδραχά: ο σκηνοθέτης Πάνος Θωμαΐδης δημιούργησε για την ΕΡΤ ένα ντοκιμαντέρ στη σειρά «Ημερολόγια Εργασίας». Επιστημονικός συνεργάτης στο έργο του Θωμαΐδη ήταν ο Σπύρος Ασδραχάς. Το σημερινό τεύχος της Ουτοπίας εικονογραφείται με εικόνες από το έργο του Θωμαΐδη, με την ευγενική παραχώρησή του, και με φωτογραφίες και έργα για τη Ρόζα Λούξεμπουργκ. Η επιλογή και των δύο έγινε, όπως πάντα, από την ζωγράφο Μαρία Κοκκίνου.

Τέλος, στο σημερινό τεύχος, δημοσιεύονται τρία ποιήματα του ισπανού Miguel Labordeta (μετ. Κ. Βραχνός, εκδόσεις Κουκούτσι, 2014)